

UYANAN AVRUPA VE TÜKENEN OSMANLI

Sanayi İnkılabı

- Avrupalı devletler zamanla bilimsel bilgiyi teknolojiye aktarıp buhar gücüyle çalışan gemiler icat ettiler ve dokuma fabrikaları kurdular.
- Böylece **Sanayi İnkılabı** doğdu. Küçük atölyelerin yerini büyük fabrikalar, insan gücünün yerini makine gücü aldı.
- Makineler sayesinde **üretim hızla arttı**. Artan üretimle birlikte **ham madde ve pazar ihtiyacı** da arttı.
- Avrupalı devletler ihtiyaç duydukları ham maddeyi henüz sanayileşmemiş ülkelerden karşılayıp ürettikleri ürünleri de aynı ülkelerde pazarladılar.
- Böylece **sömürgecilik doğdu** ve kısa sürede gelişti. Sömürge yarışında başı çeken İngiltere geniş bir sömürge imparatorluğu kurdu.
- İngiltere'yi diğer Avrupalı devletler takip etti. Avrupalı devletler arasında başlayan **sömürge yarışı ham madde ve pazar rekabetini de artırdı**.
- Artan bu rekabet zamanla **Birinci Dünya Savaşı'na zemin hazırladı**.

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Fransız İhtilali

- **Fransız İhtilali'nin** (1789) sonuçları da Osmanlı Devleti üzerinde etkili oldu.
- İhtilalle birlikte hürriyet, eşitlik, adalet ve milliyetçilik gibi fikirler dünyaya yayıldı. Özellikle **milliyetçilik fikri çok uluslu imparatorlukları olumsuz etkiledi**.
- Fransızlar milliyetçilik fikrini **"Her millete bir devlet"** sloganıyla dış politikada bir araç olarak kullandılar.
- Bu fikrin en fazla etkilediği devletlerden biri Osmanlı Devleti oldu. **Milliyetçilik fikrinden etkilenen azınlıklar**, Avrupalı devletlerin de kışkırtmasıyla **isyan etmeye başladılar**.
- **Sırp larla başlayan isyanlar diğer azınlıklara yayıldı**. İsyanların etkisi devletin özellikle Doğu Avrupa ve Balkan topraklarında daha yıkıcı oldu.
- Asırlardır Balkanlarda Osmanlı hâkimiyeti altında bir arada ve huzur içinde yaşayan **Rum, Bulgar, Sırp, Yahudi, Arnavut, Boşnak** gibi milletler **Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesi ile isyan edip bağımsızlıklarını kazandılar**.

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Sarsılan Osmanlı

- XIX. yüzyılda Avrupalı devletlerden yüksek faizle borç alan Osmanlı bu borçlarını ödeyemeyince alacaklı devletler bir araya gelerek **Düyûn-u Umûmiye (Genel Borçlar İdaresi)** adında uluslararası bir teşkilat kurdular (1881). Bu teşkilat ile **alacaklı devletler Osmanlı gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koydular**. Gerek Düyûn-u Umûmiye Teşkilatı gerekse kapitülasyonlar Osmanlı Devleti'nin **ekonomik bağımsızlığına büyük zarar verdi**.
- **Sanayi İnkılabı, Fransız İhtilali gibi Avrupa'da meydana gelen tüm bu gelişmeler Osmanlı Devleti'ni siyasi, sosyal ve ekonomik olarak olumsuz etkilediği gibi devleti dağılma noktasına getirdi**. Devleti dağılmaktan kurtarmak isteyen bazı yönetici ve aydınlar çeşitli fikirler geliştirdiler.

Bu fikir akımları şunlardır.

- Osmanlıcılık
- İslamcılık
- Batıcılık
- Türkçülük

Sanayi İnkılabı

18. yy

Fransız İhtilali

1789

Tanzimat Fermanı

1839

İslahat Fermanı

1856

I. Meşrutiyet

1876

II. Meşrutiyet

1908

UYANAN AVRUPA VE TÜKENEN OSMANLI

FİKİR AKIMLARI

Osmanlılık

Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan **herkesi, hiçbir ayırım yapmadan** Osmanlı vatandaşı olarak kabul eden düşünce akımıdır. Bu düşünce ile herkes **eşit haklara** sahip olacağından dağılmanın önüne geçileceği düşünülmüştür.

İslamcılık

Tüm Müslümanları Osmanlı halifesinin etrafında toplamayı amaçlayan düşünce akımıdır. Bu akıma göre, devletin parçalanmasını önlemek için sadece Müslümanları bir çatı altında toplamak gereklidir. Diğer adı **Ümmetçilik**dir.

Batıcılık

Osmanlı Devleti'nin dağılmasının temel nedenini Batı'nın bilim ve teknolojisinden uzak kalmasına bağlayan bu fikir akımı kurtuluş yolunun ancak batıya ayak uydurmaktan geçtiğini savunmuştur. Diğer adı **Garpçilik**dir.

Türkçülük

En son ortaya atılan fikir akımıdır. Dünyadaki bütün Türklerin bir yönetim altında toplanmasını amaçlayan düşünce akımıdır. Amacı büyük bir Türk dünyası oluşturmak yani Turancılığı gerçekleştirmektir. Diğer adı **Pantürkizmdir**.

Dağılmayı Önleme Çabaları

Fransız İhtilali sonrası başlayan **milliyetçilik (ulusçuluk)** akımının etkisiyle Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıkların bu ayrılıkçı düşüncelerini yok etmek ve **devletin dağılmasının, parçalanmasının önüne geçmek için** yöneticiler tarafından değişik dönemlerde aşağıdaki önlemler alınmıştır.

Tanzimat Fermanı

1839 yılında yayınlanan bu ferman ile Osmanlı topraklarında yaşayan **herkes din, ırk ayırımı yapılmaksızın eşit kabul edilmiş** ve bu yolla azınlıkların devlete olan bağlılığının artması ve devletin dağılmasının önüne geçilmek istenmiştir. Ancak bağımsızlık hayaline kapılan azınlıklar, atılan bu adımlara rağmen isyan etmekten vazgeçmediler.

I. Meşrutiyet

1876 yılında Genç Osmanlılar (Jön Türkler) olarak adlandırılan ve aydınlardan oluşan bir grup halkın yönetime katılması ile devletin dağılmasının önüne geçilebileceğini vurgulamış ve padişaha I. Meşrutiyet'i kabul ettirerek **halkın ilk defa yönetime katılmasını sağlamıştır**. Aynı yıl Türk tarihinin ilk yazılı anayasası olan **Kanun-i Esasi** kabul edildi.

İslahat Fermanı

1856'da Avrupalı devletlerin de baskısıyla İslahat Fermanı adıyla yeni bir ferman yayınlandı. Bu ferman ile Osmanlı topraklarında yaşayan **gayrimüslimlere fazladan haklar verilerek milliyetçilikten kaynaklanan dağılmanın önüne geçilmek istenmiştir**. Ancak buna rağmen azınlık isyanları önlenemedi.

II. Meşrutiyet

1908 yılında askerlerden oluşan bir grup olan **İttihat ve Terakki** adlı cemiyet, Mebusan Meclisinin tekrar açılması ve meşrutiyetin ilan edilerek **halkın tekrar yönetime katılmasıyla** devletin dağılmayacağını belirterek padişah II. Abdülhamit'e II. Meşrutiyet'i ilan ettirmiş ve **Mebusan Meclisi'ni** tekrar açtırmıştır.

Şeyhismus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Sanayi
İnkılabı

18. yy

Fransız
İhtilali

1789

Tanzimat
Fermanı

1839

İslahat
Fermanı

1856

I.
Meşrutiyet

1876

II.
Meşrutiyet

1908

MAVİ GÖZLÜ ÇOCUK: MUSTAFA

Mustafa Kemal'in Çocukluğu

Ailesi

Annesi : Zübeyde Hanım (Ev Hanımı)
Babası : Ali Rıza Efendi (Gümrük Memuru)
Doğum yeri: Selanik

Mustafa; sevgi, saygı ve dayanışma duygularının yoğun olduğu bir aile ortamında yetişmiştir. Aile hayatına büyük önem veren ve ilk ilhamını ailesinden aldığı sık sık dile getiren Mustafa, birçok konuşmasında bireylerin yetişmesinde ailenin önemine vurgu yapmıştır.

Batıya Açılan Kent: Selanik

Şehrin Sosyal ve Etnik Yapısı: Mustafa'nın doğduğu yer olan Selanik şehri Türk, Rum, Bulgar, Ermeni, Sırp gibi birçok milletin bir arada yaşadığı çok uluslu bir yapıya sahipti.

Şehrin Kültürel Yapısı: Batı'dan gelen fikir akımlarına açık, değişik gazete ve dergilerin kolayca temin edilebildiği bir şehirdir.

Şehrin Ekonomik Yapısı: Selânik, önemli bir liman şehri olmanın yanında demir yolu ile de önemli şehirlere bağlanmaktaydı. Bu durum Selanik'in hem ekonomik açıdan gelişmesini hem de Batı ile etkileşimini kolaylaştırmıştır.

Şehimus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Mustafa Kemal'in Öğrenim Hayatı

Osmanlı Devleti'nde Batı tarzı eğitim veren okullar, dini eğitim veren medreseler, azınlık okulları ve yabancı okulların bir arada bulunması eğitim ve öğretimde birlik olmadığını, farklı fikir, kültür ve anlayışa sahip insanlar yetiştirecek bir yapıda olduğunun kanıtıdır.

Mustafa Kemal'in sırasıyla gittiği okullar şunlardır:

1) Mahalle Mektebi	2) Şemsi Efendi Mektebi	3) Selanik Mülkiye Rüştiyesi
4) Manastır Askeri İdadisi	5) İstanbul Harp Okulu	6) İstanbul Harp Akademisi

Mahalle Mektebi ve Şemsi Efendi Mektebi

- ✳ Mustafa, okul çağına gelince annesi ve babası arasında eğitimi konusunda görüş ayrılığı ortaya çıktı.
- ✳ Annesi Mustafa'nın dini eğitim alması için Mahalle Mektebine gitmesini istiyordu. Babası ise Mustafa'yı modern yöntemlere göre eğitim alacağı Şemsi Efendi Mektebine göndermek istiyordu.
- ✳ Ali Rıza Bey, Mustafa'yı önce Mahalle Mektebine yazdırarak eşinin gönlünü aldı. Kısa bir süre sonra ise Şemsi Efendi Mektebine yazdırdı.

Selanik Mülkiye Rüştiyesi

- ✳ Mustafa, Şemsi Efendi Mektebine devam ederken babası Ali Rıza Efendi vefat etti.
- ✳ Eşinin ölümüyle maddi sıkıntılar yaşayan Zübeyde Hanım, çocuklarını alıp ağabeyinin çiftliğine gitti.
- ✳ Mustafa çiftlik hayatını sevse de okumak istiyordu. Zübeyde Hanım oğlunun üzüldüğünü görünce, okuması için onu Selanik'teki akrabalarının yanına gönderdi.
- ✳ Mustafa bu kez ortaokul eğitimi almak için Selanik Mülkiye Rüştiyesine başladı.

Mustafa Kemal'in Doğumu

1881

Mahalle ve Şemsi Efendi Mektepleri

1886

Selanik Mülkiye Rüştiyesi

1894

Selanik Askeri Rüştiyesi

1894

Manastır Askeri İdadisi

1899

İstanbul Harp Okulu

1902

İstanbul Harp Akademisi

1905

MAVİ GÖZLÜ ÇOCUK: MUSTAFA

Mustafa Kemal'in Öğrenim Hayatı

Rüştiyenin günümüzdeki karşılığı ortaokul, idadisinin ise lisedir.

Şeyhmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Selanik Askeri Rüştiyesi	Manastır Askeri İdadisi	İstanbul Harp Okulu	İstanbul Harp Akademisi
<ul style="list-style-type: none"> Mustafa askeri okula giden çocukların kıyafetlerini görüp etkilenmiş ve asker olmaya karar vermişti. Annesi ise oğlunun asker olmasını istemiyordu. Mustafa, annesinden gizlice askeri okul sınavlarına girmiş ve sınavı başarıyla kazanmıştı. Böylelikle Mustafa'nın askeri hayatı başlamıştı. Mustafa zekasıyla bu okulda da kendisini sevdirmişti. Matematik dersine oldukça ilgiliydi. Aynı ismi taşıdığı matematik öğretmeni, karışıklık çıkmaması için Mustafa'ya "Kemal" ismini vermişti. 	<ul style="list-style-type: none"> Mustafa Kemal, lise eğitimi için Manastır Askeri İdadisinin sınavlarına girdi ve başarılı oldu. Mustafa Kemal burada Fransız yazarları okuyarak eşitlik, adalet, demokrasi, insan hakları gibi fikirleri öğrenmiştir. Türk yazarları okuyarak Türk milliyetçiliği fikirlerini öğrenmiştir. Devletin içinde bulunduğu durum ve sorunlarla ilk kez burada ilgilenmeye başlamıştır. Bu okulda iken Türk - Yunan Savaşı'na katılmak için okuldan kaçması vatanseverliğinin göstergesidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Mustafa Kemal'in Osmanlı'nın başkentine ilk kez gelmesi Harp Okuluna başlamasıyla oldu. İstanbul hem modern hem de geleneksel yaşam biçiminin sürdürüldüğü bir şehirdi. Devlet sorunlarıyla ilgilenen ve padişah II. Abdülhamit'e meşrutiyeti kabul ettirmek isteyen İttihat ve Terakki de giderek bu şehirde kendini hissettiriyordu. Mustafa Kemal, Manastır'da edindiği bilgileri İstanbul'daki arkadaşlarına aktarma fırsatı buldu. 1902 yılında bu okuldan Teğmen rütbesiyle mezun oldu. 	<ul style="list-style-type: none"> Mustafa Kemal, Harp Okulunda kurmaylık sınavına girmiş ve başarılı olmuştur. Bu sayede Harp Akademisine girme şansı bulmuştur. Arkadaşlarıyla sık sık devlet sorunlarını konuşuyordu. Arkadaşlarıyla devlet sorunlarını anlattıkları el yazması gizli bir gazete hazırlama çalışması da olmuştur. 1905 yılında Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle Harp Akademisini başarıyla tamamlamasına rağmen Makedonya'ya gönderileceğini beklerken fikirlerinden dolayı Şam 5. Ordu Komutanlığına atanmıştır.

- Mustafa Kemal'in İstanbul'da arkadaşlarını toplayarak ülke meseleleri hakkında bilgilendirmesi, el yazması gazete hazırlamayı organize etmesi liderlik ve örgütleyicilik (teşkilatçılık) kişilik özelliklerine sahip olduğunun kanıtıdır.
- Mustafa Kemal; Harp Okulundan Teğmen, Harp Akademisinden Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle mezun olmuştur. İlk görev yeri Şam 5. Ordu Komutanlığıdır.

Mustafa Kemal'in Doğumu

1881

Mahalle ve Şemsi Efedî Mektepleri

1886

Selanik Mülkiye Rüştiyesi

1894

Selanik Askeri Rüştiyesi

1894

Manastır Askeri İdadisi

1899

İstanbul Harp Okulu

1902

İstanbul Harp Akademisi

1905

BUHRANLAR BÜYÜK KAHRAMANLAR DOĞURUR

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatı

Mustafa Kemal'in fikir yapısı üzerinde;

- Mustafa Kemal'in doğup büyüdüğü ortamın sosyal, siyasi ve kültürel özelliği,
- Mustafa Kemal'in yaşadığı olaylar, savaşlar ve görev aldığı yerler,
- Mustafa Kemal'in okuduğu kitaplar ve bu kitapları yazan kişilerin özellikleri,
- Mustafa Kemal'in eğitim ve öğretim hayatındaki olaylar ve öğretmenleri,
- Osmanlı Devleti'nin son zamanlarda içinde bulunduğu olumsuz durum oldukça etkili olmuştur.

Şeymus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Mustafa Kemal'i Etkileyen Türk Düşünürler

- Namık Kemal
- Ziya Gökalp
- Tefik Fikret
- Mehmet Emin Yurdakul

gibi Türk yazar ve düşünürler eserleri ve fikirleriyle Mustafa Kemal'in **vatansever** ve **milliyetçi** düşünceleri üzerinde etkili olmuşlardır.

Şeymus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

Mustafa Kemal'i Etkileyen Yabancı Düşünürler

- Fransız İhtilali'ni başlatan;
- Montesquieu,
- Voltaire,
- J. J. Rousseau

gibi yazarların eserlerini okuyan Mustafa Kemal, **adalet, eşitlik, insan hakları, hürriyet ve demokrasi fikirlerini** öğrenmiştir.

Mustafa Kemal'in fikir hayatı üzerinde öğretmenleri ve arkadaşlarının da rolü olmuştur. Bunlardan bazıları şunlardır.

Ömer Naci : Manastır Askerî İdadisinde okurken yakın arkadaşı sayesinde güzel konuşma ve hitabete olan ilgisi daha da arttı.

Yüzbaşı Mustafa Bey: Mustafa Kemal'in Selanik Askerî Rüştiyesinde matematik öğretmenidir. Mustafa'nın yeteneklerini sezip Kemal adını vermiştir.

Yüzbaşı Nakiyüddin Bey: Askerî Rüştiyede Fransızca öğretmenidir ve Mustafa Kemal'in geleceğe ilişkin ilk fikirlerinin oluşmasında katkıları olmuştur.

Kolağası Mehmet Tefik Bey: Askerî İdadideki tarih öğretmenidir. Mustafa Kemal'e tarih sevgisi aşılamiş ve tarih alanında yeni ufuklar açmıştır.

Mehmet Asım Efendi: Askerî İdadi yıllarındaki öğretmenidir. Mustafa Kemal'in askerlik mesleğinden uzaklaşabileceğini düşünerek edebiyata çok fazla yönelmemesini söylemiştir.

İlk görev yeri:
ŞAM

1905

Vatan ve Hürriyet Cemiyeti

1907

31 Mart Olayı

1909

Pikardi Manevraları

1910

Trablusgarp Savaşı

1911

I. Balkan Savaşı

1912

II. Balkan Savaşı

1913

ADIM ADIM LİDERLİĞE

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

Şam Günleri

- Mustafa Kemal ilk görev yeri olan Şam'da görevliken devlet meseleleriyle ilgilenmeye devam etmiş ve "Vatan ve Hürriyet" adıyla gizli bir cemiyet kurmuştur. Bu cemiyetin kurulması Mustafa Kemal'in; liderlik, teşkilatçılık, vatanseverlik kişilik özelliğini yansıtmaktadır. Daha sonra gizlice Selanik'e geçerek Vatan ve Hürriyet Cemiyetinin şubesini açmıştır.
- 13 Ekim 1907'de Manastır'da bulunan 3. Ordu Karargâhına atandı. Bu ordunun Selanik'teki biriminde görevlendirildi.

Selanik Günleri

- Mustafa Kemal burada etkin bir güç olan İttihat ve Terakki ile birlikte faaliyetlerini yürüttü. Daha sonra Vatan ve Hürriyet Cemiyetini İttihat ve Terakki Cemiyetinin bünyesine dahil etti.
- II. Meşrutiyet'ten sonra İttihat ve Terakki Cemiyetinin giderek siyasete ve devlet işlerine müdahale etmeye başladı. Ordunun siyasete bulaşmamasından yana olan Mustafa Kemal İttihat ve Terakki ile yollarını ayırdı.
- 3. Ordu Selanik Tümeni Kurmay Başkanlığına atanan Mustafa Kemal, bu görevdeyken 31 Mart Vakası'nı bastırmak üzere Hareket Ordusu'nda görev aldı.

31 Mart Olayı

- İstanbul'da bazı kişiler meşrutiyeti yıkmak için 13 Nisan 1909 tarihinde bir isyan çıkardı. Rumi takvime göre 31 Mart tarihinde başlayan bu isyana 31 Mart Olayı adı verilmiştir.
- Olayın başlaması üzerine Selanik'te bulunan ve başında Mahmut Şevket Paşa'nın bulunduğu, kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı Hareket Ordusu İstanbul'a gelip isyanı bastırmıştır.
- 31 Mart Olayı Türk tarihinde ilk kez mevcut rejime karşı çıkmış bir ayaklanmadır.
- Hareket Ordusu ismini Mustafa Kemal vermiştir.

Trablusgarp Savaşı

Taraflar : İtalya - Osmanlı Devleti

Savaşın Nedeni: İtalya'nın Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki sömürülmemiş toprağı olan Trablusgarp'a göz dikmesi.

Savaşın Gelişimi: Mısır İngiltere'nin elinde olduğu için Osmanlı karadan ordu gönderemedi. Deniz gücü neredeyse olmayan Osmanlı, denizden de yardım götüremedi. Osmanlı yönetimi, Trablusgarp'ı savunabilmek için bazı subayları gizlice bölgeye gönderdi. Aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu bu subaylar kılık değiştirerek Trablusgarp'a gittiler. Derne ve Tobruk şehirlerinde Mustafa Kemal, halkı örgütleyerek İtalyanlara karşı başarılı olmuştur.

Savaşın Sonucu: Osmanlı hem deniz gücünün olmayışı hem de o sıralarda başlayan Balkan Savaşları nedeniyle İtalya ile barış yapmak zorunda kaldı. Savaş, imzalanan "Uşi Antlaşması" ile sona erdi. Bu antlaşma ile Trablusgarp İtalya'ya bırakıldı. On İki Ada ise geçici olarak İtalya'ya verildi.

Bu savaş Mustafa Kemal'in ilk askeri başarısıdır.

I. Balkan Savaşı

Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarını ele geçirmek isteyen Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ, Rusya'nın teşvikiyle birleşerek Osmanlı Devleti'ne saldırdılar. Ordu içindeki karışıklıklar ve malzemelerin zamanında gelememesi nedeniyle İstanbul ve Gelibolu hariç tüm Trakya topraklarımızı kaybettik.

II. Balkan Savaşı

Bulgaristan'ın I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı topraklarından en fazla payı alması bu savaşa neden oldu. Balkan devletleri arasındaki bu anlaşmazlıktan yararlanan Osmanlı, Edirne ve Kırklareli'yi kurtarmayı başardı.

Mustafa Kemal, bu savaşta Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanlığı görevine getirildi. Edirne ve civarının kurtarılmasında aktif rol oynadı.

Şehmus Yüce - www.sosyalbilgiler.biz

İlk görev yeri
ŞAM

1905

Vatan ve Hürriyet
Cemiyeti

1907

31 Mart
Olayı

1909

Pikardi
Manevraları

1910

Trablusgarp
Savaşı

1911

I. Balkan
Savaşı

1912

II. Balkan
Savaşı

1913